

AUTARKEIA

alumni Wijsbegeerte

Universiteit Utrecht

Nieuwsbrief - oktober 2011

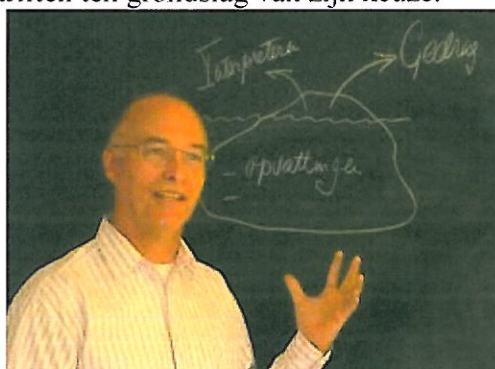
Thé Pensant 26 november 2011: Over de 'echte' Steiner

Jaap van Rijswijk spreekt over de 'vrijheid' van Rudolf Steiner, d.w.z. diens kennistheorie en handelingsfilosofie die op Plato en Aristoteles teruggrijpt en bovendien modern en praktisch toepasbaar blijkt te zijn.

Jaap van Rijswijk zal tijdens het komende Thé Pensant met ons ingaan op de kennistheorie en handelingsfilosofie uit Die Philosophie der Freiheit van dr. Rudolf Steiner. Aan dit Pensant liggen drie proefschriften ten grondslag van zijn keuze.

Dit zijn de volgende:

- R. Steiner, Wahrheit und Wissenschaft, Weimar, 1892;
- C.J. Zwart, Gericht veranderen van organisaties, Rotterdam, 1972;
- A.H. Bos, Oordeelsvorming in groepen, Wageningen, 1974.

De achtergrond van Jaap's belangstelling ligt onder meer bij prof. dr. Karl Schuhmann. Steiner zelf zag zijn proefschrift als voorbereiding op zijn hoofdwerk, te weten Die Philosophie der Freiheit.

De beide auteurs Zwart en Bos vermeldden in hun proefschrift onomwonden dat Die Philosophie der Freiheit centraal staat in de wetenschappelijke verantwoording van hun werk. De genoemde werken van zowel Zwart als Bos bevatten ieder een eigen denkbeeld, dat als ontwikkelingsmodel ook in de huidige tijd door professionals veelvuldig wordt toegepast. Samen met ons wil Jaap zoeken naar één of meer "losse stenen" in deze kennistheorie, opdat hij daarmee zijn voordeel kan doen.

Aanmelden: voor 1 november via e-mail of telefoon bij Lies de Regt (zie colofon).

Locatie: De Bakkerswinkel, Wittevrouwenstraat 2, 3512 CT Utrecht

Toegangsprijs: Leden 15 euro, niet-leden 21 euro, betalen vóór 1 november

Aanvang: Inloop vanaf 13.30 uur, aanvang om 14.00 uur, einde om 16.00u

Aanmelding: Vóór 1 november per email of telefoon bij Lies de Regt, zie colofon.

Bestuur: mededelingen

Een 'ridder' in ons midden

Autarkeia boogt sinds jaar en dag op de toewijding en het enthousiasme van Erna

Colofon

Vereniging van Alumni van de Faculteit Wijsbegeerte van de Universiteit Utrecht 'Autarkeia'.

Informeel actief sinds 1994, opgericht 12 december 1996, KvK 40483493

De contributie bedraagt tien euro per jaar. Het banknummer is 2294471, t.n.v. Autarkeia, Utrecht

Bestuursleden

- Voorzitter:
Bernard Verlaan
bjernv@dds.nl
- Penningmeester & secretaris:
Lies de Regt
-Boriana Ivanova -
-Nico Krijn
-John Reijnders

Adviseur:
Erna Kas

Kas als adviseur van het bestuur. Dit voorjaar werd zij 'geridderd', met name voor haar werk voor vrouwenstudies, nationaal en internationaal. Het bestuur is blij met Erna voor deze blijk van verdienste en feliciteert haar hartelijk. Voor meer informatie: www.uu.nl/faculty/humanities/NL/Actueel/nieuws/Pages/20110429-lintje-voor-erna-kas.aspx.

Oproep

Oproep om deel uit te maken van een reservoir van alumni om incidenteel aan te schuiven bij bijvoorbeeld, bijeenkomsten voor studievoorzichting van het departement.

Het departement verzorgt elk jaar voorlichtingsbijeenkomsten voor wvo'ers die een filosofiestudie overwegen en zich willen oriënteren. Het zou fijn zijn als het departement over een 'pool' van alumni zou kunnen beschikken die bereid zouden zijn om incidenteel aan dergelijke bijeenkomsten mee te werken. Het is leuk, al die nieuwsgierige blikken en vragen; het geeft energie en het biedt soms aanknopingspunten voor filosofische vragen. Het bestuur vraagt de leden zich op te geven voor deze activiteit bij: Teun.Tieleman@phil.uu.nl.

Uw mening

Het vervaardigen van de nieuwsbrief is natuurlijk een 'feestje' maar het kost ook veel tijd en energie. Laat ons weten wat je er van vindt: inhoud, rubriekjes, taalgebruik, vormgeving, fotogebruik. Je kunt je reacties kwijt bij Boriana (emailadres: zie colofon).

Adreswijzigingrn

De leden van Autarkeia worden dringend verzocht

adreswijzigingen zélf door te geven aan de secretaris Lies de Regt (adres: zie colofon).

Universiteitsdag 26 maart 2011

Tijdens het vijftiende middagprogramma van Autarkeia, sprak Prof. dr. Floris Cohen over 'natuur'-wetenschappers als filosofen' voor een goed gevulde zaal. Hij opende met een citaat uit het Discours de la Methode. Tijdens de voordracht over de geschiedschrijving van de filosofie en de wetenschap wordt duidelijk dat Aristoteles en Descartes niet alleen hoofdrolfiguren zijn in de (prille) westerse wetenschap maar ook wijsgeren; gevolgd door wetenschappers als Ptolemaeus, Copernicus, Galilei, Kepler, Bacon, Huygens en Newton, aan wie ook een samenhangend geheel van wijsgerige opvattingen toegeschreven wordt. De methodiek van Aristoteles (zie het Organon) blijkt ruim een millennium de toon te zetten. Descartes (voorzitter van de deductieve benadering) heeft echter geen natuurwetenschappelijke ontdekkingen gedaan, wel de analytische meetkunde een impuls gegeven en de sinuswet van de lichtbreking naar voren gebracht. Bacon (met zijn Novum Organum - over empirie - tegenover het Organon van Aristoteles met logica en 'eerste beginselen'), Galilei, Newton (met zijn Principia voorzitter van het spijkerharde bewijs, op zoek naar het totaliteitsbeginsel doch als persoon verslaafd aan speculeren); allen wilden zij breken met Aristoteles. Allen

wilden zij Aristoteles overstijgen en met zijn methode breken. Alle inspanningen ten spijt richting wetenschap; er is geen 'Wet van Descartes' en geen 'Wet van Bacon'. Een metafoor passeert de revue: de spin staat voor de eerste beginselen, de mier voor de empirie en de bij voor het systematisch onderzoek dat spreekwoordelijk tot honing leidt vanuit de (inductief) verzamelde nectar. Aldus gaf Cohen het gehoor een introductie van en diverse inkijkjes in zijn recent uitgekomen boek *How Modern Science Came Into the World. Four Civilizations, One 17th Century Breakthrough* (Amsterdam UP, 2010)[zie: www.hfcohen.com/]. Daarin is de vraag aan de orde gesteld of dergelijke toeschrijvingen wel terecht zijn. Besproken werd de periode van Copernicus tot Newton. Een recensie van Cohen's boek is te vinden op: www.atheneum.nl/recensies/floris-cohen-how-modern-science.

Na de pauze behandelde Drs. Nico Krijn het onderscheid tussen 'afleidbaar' en 'waar', aan de hand van de filosofische aspecten van 'oneindigheid'. Is er maar één oneindigheid of zijn er meerdere? De Babyloniërs en de oude Grieken dachten al na over het oneindige. De laatsten zagen wiskunde als een intellectuele discipline (Pythagoreeërs en Eleaten). Plato, Euclides en Galilei passeerden de revue. In de negentiende eeuw concludeerde Cantor dat er niet één enkele soort oneindigheid was, maar meerdere; hetgeen weer tegengesproken wordt door de Nederlandse wiskundige Brouwer. Nico's lezing gaf een overzicht van 'het oneindige'

vanaf de Grieken tot aan vandaag.

Alumn'ukjes

Arbeidsmarktinformatie

Wat zijn de arbeidsmarktperspectieven van filosofen, AI'ers, theologen en andere studierichtingen in de humanoria? Deze vraag wordt jaarlijks beantwoord door het ROA (Reaserchcentrum Onderwijs en Arbeidsmarkt) te Maastricht van de UM. Op de statistieksite (geen wachtwoord) is dat zelf te onderzoeken; zie website <http://um-webdotnet20.unimaas.nl/roa/sis-online/home.aspx> De gegevens voor wo-studies zijn eens per twee jaar beschikbaar. Er is zelfs een prognose-website voor een tiental wo-opleidingscategorieën die redelijk succesvol vooruit kijkt naar de arbeidsmarktperspectieven over vier jaar. Maar de bijbehorende statistieksite is alleen voor 'opdrachtgevers' via een wachtwoord toegankelijk. De 2-jaarlijkse publicatie Arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2016 (de eerst volgende, te verschijnen in december 2011) zal echter al in een basisbehoefte kunnen voorzien.

Sociale media; oftewel: is er een filosofiegroep op bijv. LinkedIn?

Het antwoord is 'ja'. Op LinkedIn is een forum voor Utrechtse Deeltijdstudenten Wijsbegeerte (USDW) ingericht. Aanmeldingen zijn mogelijk via: <http://wijsbegeerteutrecht.ning.com>.

Digitaal Universiteitsblad

Sinds 12 april 2010 is het U-blad digitaal beschikbaar: www.uu.nl/NL/Actueel/Pages/Utrechtsuniversiteitsbladgaatvolledigdigitaal.aspx

De UU op Twitter

De nieuwste nieuwtjes van de UU zijn te volgen via: <http://twitter.com/#!/UniUtrecht>

FUF

Bezoek de nieuwspagina van de welbekende FUF voor de nieuwste ontwikkelingen en activiteiten op en rond het f-departement: <http://fuf.phil.uu.nl/>.

Quo vadis: Maarten van Houte

1. *Wat doe je (werk en privé)?*

Sinds augustus 2010 werk ik bij het Departement Wijsbegeerte van de UU als junior docent bij de vakgroep Geschiedenis van de Filosofie. Ik geef colleges bij verschillende zgn. 'oudheidvakken', zoals Geschiedenis I (de algemene introductie cursus antieke filosofie), Geschiedenis van de Politieke Filosofie I (ideeën over politiek en samenleving in oudheid en middeleeuwen). Mijn vrouw en ik wonen in Utrecht, tezamen met exotische dieren als vogelspinnen, gekko's en tropische kikkers. Verder lees ik graag geschiedenis en zombie-fictie.

2. *Wat doe je met filosofie (je onderzoek)?*

In november 2010 ben ik gepromoveerd op een proefschrift over de theologie van de Romeinse Stoïcijns Seneca. Naast mijn werkzaamheden als docent

werk ik verder aan onderzoek naar de theologische ideeën van de zgn. 'Romeinse Stoa': de bekendste representant-en hiervan, naast Seneca, zijn Epictetus en keizer Marcus Aurelius. M.a.w., het gedane onderzoek voor mijn proefschrift heeft sommige vragen beantwoord, maar ook vele andere opgeroepen, en met die nieuwe vragen ben ik nu aan de slag.

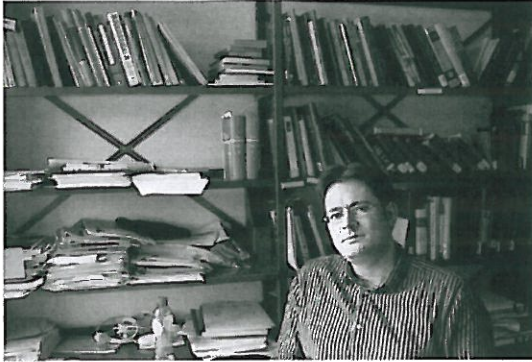
3. *Wat zou je nog meer willen doen met filosofie (evt. in je richting)?*

De combinatie van onderwijs en onderzoek bevalt me erg goed, en ik zou dan ook graag in de universitaire wereld werkzaam blijven. Aan het Utrechtse departement Wijsbegeerte is het momenteel ook goed toeven, aangezien we dit voorjaar eindelijk van het vreselijke Bestuursgebouw naar het, weliswaar rumoerigere, maar toch vele malen aangenamere Janskerkhof zijn verhuisd. Binnenkort ga ik ook een project-aanvraag indienen bij NWO voor een groter onderzoek naar de Romeinse Stoa, maar dat is natuurlijk altijd afwachten.

4. *Wat zou Autarkeia voor je kunnen betekenen?*

Of Autarkeia voor mij persoonlijk veel kan betekenen weet ik niet; omdat ik vanaf mijn studietijd tot op heden aan de UU verbonden ben geweest (al 15 jaar ondertussen) ervaar ik niet, zoals andere alumni dat wellicht wel ervaren, een gebrek aan filosofie in mijn leven (om het maar eens dramatisch te stellen). Het is voor mij vaak juist fijn om even niet met filosofie bezig te zijn. Autarkeia kan wellicht meer betekenen voor alle mensen die, alhoewel ze niet werkzaam zijn of zullen

zijn in de filosofie zelf, wel geïnteresseerd zijn in

filosofie en overwegen dit als studie te gaan doen: de maatregelen van het huidige kabinet maken het namelijk voor al die geïnteresseerden moeilijk, zo niet onmogelijk, om die mooie studie te gaan volgen.

Wat leert de filosofiestudent?

Dit keer geen duik in de studiegids maar een 'neusje van de zalm': TAALFILOSOFIE SYLLABUS (www.phil.uu.nl/taalfilosofie/2010/taalfisyllabus.pdf).

Internet Philosophique?

Wie via Google zoekt op wijsbegeerte of filosofie komt in de eerste plaats - anders dan een paar jaar terug in mijn beleving - nu vooral veel sites, links en documenten van de formele opleidingen tegen in het Nederlandse taalgebied. Die kunt u dus ongetwijfeld zelf ook vinden. Af en toe duikt er een 'bureau' of 'instituut' op met een aanbod voor cursussen, workshops, filosofievakanties, seminars, lezingen en publicaties. Zo te zien gaat het echt over wijsbegeerte of filosofie. Verder is er nog een enkele vermelding

van een 'sigitur'-scriptie en natuurlijk een bonte verzameling boekverkopers. Al met al worden de pareltjes schaarser en gebruik steeds vaker de Wikipedia als gang naar achtergrondinformatie en primaire bronnen. Wie even door zoekt, stuit al gauw op gratis primair materiaal. *) Daarna zijn ook secundaire bronnen gemakkelijk te vinden.

Niet dat de Wikipedia geen enkele fout bevat maar elk lemma wordt doorgaans vaker bijgewerkt dan bij de gedrukte encyclopedieën. Wat was vreemd in de wiki over Aristoteles? Het gestelde als oprichter van de School van Aristoteles waarmee de Peripatetische school bedoeld werd. De Oudheid-reader die prof. Mansfeld uitdeelde (en even voor u opgezocht), meldde bij het lemma Peripatetische school dat Theophrastus de stichter was van de Peripatetische School. *) Met bewondering lees ik momenteel het Novum Organum van Bacon; zeer aan te raden.

Leuk, een column...

Is een studie formele filosofie een noodzakelijke en voldoende voorwaarde om de geschriften van oudere en hedendaagse filosofen te begrijpen.

Het antwoord is ongetwijfeld twee maal: 'ja' en 'nee'. Ook andere studies zijn vermoedelijk in staat om in ieder geval een paar basisvaardigheden aan te leren die noodzakelijk zijn om - eventueel - tot een goed begrip van zaken te komen. Dat wil zeggen; beginnen te begrijpen wat een filosoof met zijn of haar tekst bedoeld of beoogd zou kunnen hebben.

Maar nu de populariteit van de filosofie groeit en salonfähig is geworden voor een breder publiek, overkomt het mij steeds vaker dat ik mij van de discussies en de gedachtewisselingen afwendt. Dan is het antwoord in ieder geval een maal 'ja' (w.b. noodzakelijk). Te vaak bespeur ik het fenomeen van 'de klok en de klepel'. En omdat ik zelf niet dagelijks beroepsmatig met filosofie of specifieke filosofische onderwerpen bezig ben en dagelijks de vereiste vaardigheden train en aanscherp, vermijd ik de salongesprekken. Liever besteed ik mijn tijd aan het bestuderen van goede voorbeelden en het lezen van de grote werken uit de filosofie, in de weinige tijd die ik daar voor heb.

Natuurlijk mag en moet filosofie ook maatschappelijk uitgedragen worden. Juist om via de leermomenten van de (2500 jaar) filosofie, toekomstige salongesprekken te leiden en inzicht te geven in de ontogenese van het besproken begrip van zaken rond thema Y of filosoof X. Of dat zal gebeuren? Waarschijnlijk niet. Tot die tijd zie ik uit naar gespreksdeelnemers die dergelijke basisvaardigheden al op de middelbare school aangereikt hebben gekregen. Tussen twee treinstations was ik recent onverwacht toehoorder van een klein doch scherp filosofisch debat over Plato en Aristoteles tussen twee vwo-eindexamen-meiden. "O Brave New World that has such people in it.", flitste het door mijn hoofd. En dat geldt ook voor hun docent(e).

Bernard Verlaan